

Az egészségügyi tevékenység végzésének speciális jogi formái II.

A működési engedélyhez kötött jogi lehetőségek ¹

Írásom második részében olyan jogi lehetőségekkel foglalkozom, amelyek keretében az egészségügyi tevékenység végzése csak működési engedély birtokában lehetséges. A működési engedéllyel rendelkező jogalanyok egészségügyi szolgáltatónak minősülnek, így saját nevükben nyújtanak egészségügyi szolgáltatást. Jogszábaály értelmében az egyéni egészségügyi vállalkozásnak, egyéni cégnek, illetve társas vállalkozásnak kell működési engedélyt kérnie (a tevékenység jellegétől függően az országos tisztifőorvostól vagy a járási hivataltól) ahhoz, hogy egészségügyi szolgáltatást nyújthasson. Az egészségügyi szolgáltatóként történő működéshez meg kell felelni a jogszábaályokban meghatározott személyi és tárgyi feltételrendszernek, illetve szükséges felelősségbiztosítási szerződést is kötni.

1. Egyéni egészségügyi vállalkozó

Egyéni egészségügyi vállalkozónak abban az esetben adhat működési engedélyt az egészségügyi államigazgatási szerv, ha rendelkezik szakképesítéssel az engedélyezni kívánt szakmában, szerepel az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásában, igazolja egészségi alkalmasságát, illetve a végzendő egészségügyi tevékenységet törvény nem korlátozza, illetve nem nevesít a feladat ellátására konkrét egészségügyi szolgáltatót.

Az egyéni vállalkozói működés megkezdésének feltétele egészségügyi szolgáltatás esetén is a tevékenységvégzés bejelentése az egyéni vállalkozók nyilvántartását vezető szerv irányába (KEKKH) mely bejelentés megtehető személyesen bármely járási hivatalnál az okmányirodában, vagy elektronikus úton, ügyfélkapun keresztül. Amennyiben a bejelentés megfelelő, beszerzik az egyéni vállalkozó adószámát és statisztikai számjelét, nyilvántartásba veszik, és megküldik a részére a nyilvántartásba vett adatokról szóló értesítést. Ezt követően kezdheti meg tevékenységét.

Az egyéni vállalkozóként végzett egészségügyi tevékenység előnye, hogy a bejelentés költségmentes, illetve, hogy szabadon, szakmai felettes nélkül lehetséges az egészségügyi szolgáltatóként való működés. Ugyanakkor meg kell teremteni a működési engedély

¹ A tanulmány a 120901 ÁJP számú projekt keretében a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a PD_16 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

kiadásához szükséges feltételeket, ami költségekkel jár, szemben azon jogi lehetőségekkel, amelyekben nem szükséges működési engedély az egészségügyi tevékenység végzéséhez. Ami a károkozásért való felelősséget illeti, az egyéni egészségügyi vállalkozó teljes magánvagyonával felel a tevékenységével összefüggésben okozott károkért, melyet legfeljebb a kötelező felelősségbiztosítás eseti helytállási limitje tompíthat. Fontos a korlátlan felelősség kumulálásának kizárása, így aki már gazdasági társaságban korlátlanul felelős tag, vagy egyéni cég tagja, nem lehet egyéni vállalkozó is. Amennyiben alkalmazottat foglalkoztat, és az alkalmazott az egészségügyi tevékenység végzésével összefüggésben kárt okoz a betegnek vagy hozzátartozójának, a károsulttal szemben az egészségügyi vállalkozó lesz felelős, azonban szándékos károkozás esetén a teljes kártérítési összeget, gondatlan károkozás esetén pedig legfeljebb 4 havi távolléti díj összegét továbbháríthat a dolgozóra.

2. Egészségügyi szolgáltatóként működő egyéni cég

Az előbbi jogi formához szorosan kapcsolódik az egészségügyi szolgáltatóként működő egyéni cég, hiszen e jogi személyiség nélküli jogalanyt kizárólag egyéni vállalkozó alapíthatja. Ez a lehetőség előnyös mindazoknak, akik nem saját nevük, hanem cégnév alatt kívánják folytatni tevékenységüket, illetve az egyéni cég más gazdasági társasággá is alakulhat. Az egyéni cég a cégbíróság által a cégnyilvántartásba történő bejegyzéssel jön létre, ezzel párhuzamosan pedig az egyéni vállalkozói státusz megszűnik.

Egyéni cégnek kizárólag egy tagja lehet, azonban a cég munkaviszonyban foglalkoztathat alkalmazottat. Fontos, hogy képesítéshez kötött tevékenységet, így egészségügyi tevékenységet is csak akkor folytathat egyéni cég, ha vagy az alapító tag, vagy a képesítéshez kötött tevékenység folytatásában személyesen közreműködő, a cég által foglalkoztatott személy rendelkezik az egészségügyi tevékenység végzéséhez szükséges szakképesítéssel.

Ami a felelősségi kérdéseket illeti, ha az egészségügyi tevékenység végzése során káresemény történik, a károsult irányába közvetlenül az egyéni cég lesz felelős. Mindazon tartozásokért, amelyeket nem fedez a cég vagyona (a cég alapításához nem ír elő jogszabály a jegyzett tőkére vonatkozó minimumot) az egyéni cég alapító tagja fog korlátlanul, teljes magánvagyonával felelni. Az alkalmazott károkozása esetén az egyéni vállalkozó alkalmazottaira vonatkozó, fent ismertetett szabályok érvényesülnek.

3. Társas egészségügyi vállalkozás

Egészségügyi tevékenységet gazdasági társaság is nyújthat, a tevékenység végezhető a társas vállalkozás tagjaként. Gazdasági társaság alapításához nélkülözhetetlen a közjegyzői okiratba, vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalt, valamennyi alapító tag által aláírt létesítő okirat.

A hatáskörrel bíró egészségügyi államigazgatási szerv abban az esetben adhat működési engedélyt a társásnak, ha a végzendő egészségügyi tevékenységet törvény nem korlátozza, nem nevesít a feladat ellátására konkrét egészségügyi szolgáltatót. Továbbá mivel az egészségügyi tevékenység képesítéshez kötött, így az is szükséges, hogy legyen a társásnak legalább egy olyan személyes közreműködést vállaló tagja, vagy legyen legalább egy a társással munkaviszonyban vagy polgári jogi szerződéses viszonyban álló személy, aki megfelel a szükséges képesítési feltételeknek, szerepel az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásában, igazolja egészségi alkalmasságát.

E jogi lehetőség abban az esetben célszerű, ha több egészségügyi dolgozó kíván tartósan együttműködni, melynek előnye például, hogy a szolgáltatás nyújtásához szükséges feltételeket együttesen könnyebben tudják biztosítani, részesülhetnek a közösen termelt nyereségből, továbbá lehetőség van egységes arculat kialakítására. Ugyanakkor a társas vállalkozás alapításának társasági formától függően vannak jogszabályban meghatározott költségei, illetve a cégbejegyzési eljárásban a jogi képviselő is kötelező (bár az eljárás a tárgyalta jogi formákban illetékmentes).

A közkereseti társaság (kkt.) tagjai arra vállalkoznak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak. Az alapításhoz jogszabály nem ír elő minimum összegű vagyoni hozzájárulást, tehát a társaság alapítása kevésbé költséges, a tagok felelőssége a tartozásokért viszont széleskörű. A kkt. formában működő egészségügyi szolgáltató kötelezettségeiért, így azért is, ha a tagja, alkalmazottja kárt okoz az egészségügyi szolgáltatás során a betegnek, elsősorban a társaság lesz felelős vagyonával. A társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért viszont a kkt. tagjai egyetemlegesen, korlátlanul felelnek magánvagyonukkal.

A betéti társaság (bt.) tagjai arra vállalkoznak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek. Legalább az egyik tag, a belfogó azt vállalja, hogy a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért a többi belfogóval egyetemlegesen áll helyt, míg legalább egy másik tag, akit

kültagnak nevezünk, a társasági kötelezettségeikért nem tartozik helytállási kötelezettséggel. Bt.-nél sincs jogszabályban előírt minimális jegyzett tőke, melynek ellensúlyozása e jogi forma esetén is a társaság legalább egy tagjának mögöttes, korlátlan felelőssége. A bt.-ként működő egészségügyi szolgáltató kötelezettségeiért, így azért is, ha a tagja, alkalmazottja kárt okoz az egészségügyi szolgáltatás során a betegnek, elsősorban a társaság lesz felelős vagyonával. A társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért viszont a beltág felel magánvagyonával.

A korlátolt felelősségű társaság (kft.) olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni értékű szolgáltatásra terjed ki. A kft. minden tagjának van egy törzsbetéte, mely a tag vagyoni hozzájárulását jelenti, összege minimum százezer forint. A törzsbetétekből áll össze a cég törzstőkéje, melynek összege a jelenlegi jogi szabályozás alapján hárommillió forint minimálisan. Láthatjuk tehát, hogy a kft. alapításához jelentősebb induló tőke szükséges a korábban tárgyalt társasági formákhoz képest, cserébe viszont a tagok felelőssége a társaság tartozásaiért korlátozott lesz. A kft.-ként működő egészségügyi szolgáltató kötelezettségeiért, így azért is, ha a tagja, alkalmazottja kárt okoz az egészségügyi szolgáltatás során a betegnek, a társaság felel a vagyonával. A tagok bt.-nél és kkt.-nál tárgyalt mögöttes, korlátlan felelőssége fő szabályként nem alkalmazható, a társaság vagyonából ki nem elégíthető tartozásokért nem felelősek. Jogszabályok azonban meghatározhatnak olyan eseteket, amikor a tag felelőssége a fő szabálytól eltérően korlátlan. Így például korlátlanul felelős a tag, ha a társaság korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a társaság jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen követelések maradtak fenn.

Speciális jogi lehetőség az egyszemélyes kft. formában történő működés, mely egyrészt akkor valósul meg, ha eleve egy személy alapítja a kft.-t, továbbá akkor is, ha az eredetileg többszemélyes társaság valamennyi üzletrészét egy személy szerzi meg. A felelősség ez esetben a fent kifejtetthez képest abban módosul, hogy a kft. tagja az általa folytatott tartósan hátrányos üzletpolitika miatt a társasági vagyonból ki nem elégíthető kötelezettségeikért korlátlan felelősséggel tartozik.

4. Közreműködői szerződések az egészségügyben

Az egészségügyi szolgáltatók nyújthatják szolgáltatásukat saját nevükben és felelősségükre, ahogy az fent kibontottuk, de a jogi lehetőség arra is adott, hogy egy egészségügyi szolgáltató

közreműködjön egy másik egészségügyi szolgáltató működési engedélyében szereplő feladatok ellátásában. A közreműködői szerződések előfordulása nagyon gyakori, különösen ügyeleti feladatok ellátása tekintetében jellemzőek, illetve szakrendelések körében is megjelennek.

A közreműködői szerződés mindkét alanya egészségügyi szolgáltató, lényege, hogy a közreműködő személyesen vagy az általa foglalkoztatott egészségügyi dolgozókkal a közreműködést igénybe vevő egészségügyi szolgáltató nevében, az ott ellátott betegeknek nyújt egészségügyi szolgáltatást, biztosítja az ehhez szükséges tárgyi és személyi feltételeket, a közreműködést igénybe vevő pedig díjat fizet e szolgáltatásért. Fontos, hogy a közreműködői szerződés csak olyan egészségügyi szolgáltatásra vonatkozhat, melyre mind a két szerződő félnek a működési engedélye kiterjed.

Mivel a közreműködői szerződés egy speciális elemekkel rendelkező megbízási szerződésnek tekinthető, a szabadfoglalkozású, szintén megbízásos jogviszonynál ismertett szabályok irányadók a közreműködő felelősségére. A különbség a szabadfoglalkozású jogviszonyhoz képest egyrészt abban ragadható meg, hogy itt a másik oldalon nem közvetlenül a magánszemély egészségügyi dolgozó áll, hanem egy másik egészségügyi szolgáltató, azaz egyéni vállalkozó, egyéni cég, vagy társas vállalkozás. Az, hogy konkrétan az egészségügyi dolgozó anyagi felelőssége milyen mértékben merülhet föl attól függ, hogy milyen formában működő egészségügyi szolgáltató tagja vagy alkalmazottja. Az egyes jogi formákra vonatkozó szabályokat fentebb ismertettük. A másik különbség, hogy a közreműködő bár korlátokkal, de további közreműködőt vehet igénybe, akinek a magatartásáért úgy felel, mintha maga járt volna el. Azonban helyt állása esetén értelemszerűen megtérítési igénnyel léphet fel a további közreműködő irányába.

A közreműködői szerződések kapcsán említést kell tennünk az ún. személyes közreműködői szerződésről. Ennek lényege, hogy a személyes közreműködő a közreműködést igénybe vevő egészségügyi szolgáltató nevében, az ott ellátott betegek részére személyesen nyújt egészségügyi szolgáltatást olyan módon, hogy az egészségügyi szolgáltatás ellátásához szükséges tárgyi feltételeket kizárólag a megbízó egészségügyi szolgáltató biztosítja, a személyes közreműködő pedig a személyi feltételeket nyújtja. Ami jelentős különbség az előbbieken tárgyalt közreműködői szerződésekhez képest, hogy a személyes közreműködőnek nem szükséges működési engedély, a szabadfoglalkozású jogviszonynál

ismertetett szabályok szerinti bejelentésnek kell csak eleget tennie, illetve jogszabály felelősségbiztosítási szerződés megkötését sem írja elő kötelezően.

5. Összegzés

A cikksorozat célkitűzése volt, hogy megvizsgáljuk, a hatályos szabályozás alapján milyen - a munkajogi szabályozás területén kívül eső - speciális jogi formákban végezhető egészségügyi tevékenység, melyek ezen lehetőségek alapvető jellemzői, kik számára lehetnek megfelelőek az egyes jogi megoldások. Kiemelt figyelmet szenteltünk az egyes jogviszonyokkal kapcsolatos felelősségi kérdések kibontására, melyek az egészségügyi szolgáltatók kártérítési felelősségét érintő kedvezőtlen tendenciák, a nehezedő felelősség alóli kimentés miatt fontos és aktuális kérdések. A szélesedő felelősség miatt ugyanis reálisan lehet számolni azzal, hogy a kártérítési összeg vagy meghatározott része áthárításra kerül az egészségügyi tevékenységet végző személyekre. Ennek mértéke annak függvényében változik, hogy milyen jogi formában végzik az egészségügyi tevékenységet. Láthattuk, hogy nemcsak szakképesítéssel rendelkező természetes személy állhat jogviszonyban egészségügyi szolgáltatóval, hanem a személyi és tárgyi erőforrások kiegészítése érdekében egymással is szerződhetnek egészségügyi szolgáltatók.

Megállapítható, hogy igen szerteágazó a jogi lehetőségek rendszere, melyek keretet adnak a tevékenység végzésének. Mind a tevékenység megkezdésének feltételei, költségei, mind a felelősség jelentős eltéréseket mutat az egyes jogviszony-típusok között. Ez előnyös, mivel minden egészségügyi szakképesítéssel rendelkező személy megtalálhatja azt a formát, mely az ő prioritásainak, lehetőségeinek leginkább megfelel. Ugyanakkor hátrányként értékelhető, hogy a jogviszonyok sokasága, illetve a széttördelt szabályozás miatt a lehetőségek nehezen átláthatók, továbbá meglátásom szerint bizonyos esetekben (pl. szabadfoglalkozás, személyes közreműködés) átfedések is tapasztalhatók a jogviszony-típusok között.

Dr. Zákány Judit PhD

tudományos munkatárs, DE-ÁJK

Fontosabb felhasznált források

96/2003. (VII.15.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatás gyakorlásának általános feltételeiről, valamint a működési engedélyezési eljárásról

2003. évi LXXXIV. törvény az egészségügyi tevékenység végzésének egyes kérdéseiről

2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról

2009. évi CXV. törvény az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról

KOVÁCSY Zsombor: *Az egészségügyi jog nagy kézikönyve*, Complex, Budapest, 2009

HÍDVÉGINÉ ADORJÁN Livia- SÁRINÉ SIMKÓ Ágnes: *Műhibák és kártérítési perek az egészségügyben*, Medicina Kiadó, Budapest, 2013

VARGA Antal: *Magánpraxis alapítása*, Med et Jur, 2013/2-3.

PROKAJ Rudolf: *Szabadfoglalkozású feladatellátás*, Kórház, 2005/9.

KŐSZEGFALVI Edit: *Hogyan köthetünk közreműködői szerződést?*, Kórház, 2003/10.